

Σχεδιασμός και μελέτη πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών

Λούση Τσούνη

Πρόσφατα παρατηρούμε με ικανοποίηση μια αυξημένη δραστηριότητα νέων βιβλιοθηκών. Τη σπουδαιότητα μιας βιβλιοθήκης την ξέρετε σαφώς καλύτερα από την ομιλούσα. Μία πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη συμμετέχει ενεργά και άμεσα, στη, διδακτική αλλά και ερευνητική λειτουργία του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Είναι ο χώρος που φιλοξενεί ό,τι πολυτιμότερο υπάρχει στον κλάδο που διδάσκεται στο πανεπιστήμιο, συγκεντρωμένες πληροφορίες όπου ο χρήστης βρίσκει σημαντικές μελέτες πρωτοπόρων πάνω στον τομέα της ειδίκευσης του. Πάνω απ' όλα η πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη είναι σημείο αναφοράς της επιστημονικής και πολιτιστικής καλλιέργειας κάθε χώρας.

Η πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη είναι ένα εργοστάσιο παραγωγής ενός πολύ σημαντικού προϊόντος: της πληροφορίας.

Πώς το παράγει αυτό το προϊόν; Με ποιες διαδικασίες;

Α) Συνεργάζεται στενά με τα διάφορα τμήματα του πανεπιστημίου για καινούργια βιβλιογραφία και ανάγκες.

Β) Καθορίζει προτεραιότητες βάσει παρεχομένων κονδυλίων για εξοπλισμό επίπλων, βιβλιογραφίας, εποπτικού υλικού, κλπ.

Γ) Παραλαμβάνει όλα τα ανωτέρω για αντίστοιχο διαχωρισμό και κατάταξη.

Δ) Επιμελείται τη συντήρηση των βιβλίων αλλά και του χώρου.

Ε) Συνεργάζεται με προμηθευτές, προτείνει τρόπους ψυχαγωγίας των φοιτητών εντός του χώρου καθώς και καινούργιες δραστηριότητες.

ΣΤ) Εξασφαλίζει δωρητές και σπάνιες συλλογές.

Όλοι μας ξέρουμε πως όσο πιο άρτια οργανωμένη και καλά σχεδιασμένη είναι η "παραγωγή", τόσο πιο τέλειο είναι το "προϊόν".

Η ελληνική νομολογία και νομοθεσία περί ασφάλειας και πυροπροστασίας είναι πολύ αυστηρότερη από την αντίστοιχη των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, πράγμα που σημαίνει ότι οι ξένοι μελετητές δε θα μπορούσαν να καλύψουν τις απαιτούμενες προδιαγραφές μελέτης /σχεδιασμού λόγω ελλιπούς ενημέρωσης τους.

Από την άλλη μεριά η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά από έρευνα που έκανε, διαπίστωσε ότι το 25% του ευρωπαϊκού πληθυσμού είναι άτομα με ειδικές ανάγκες συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων της τρίτης ηλικίας.

93.000.000 άτομα!

Αριθμός που την ανάγκασε με νόμο να ορίσει την εύκολη πρόσβαση τους σ' όλους τους χώρους δημόσιας χρήσης.

Η βιβλιοθήκη είναι ο κατ' εξοχήν χώρος ο οποίος επηρεάζεται από τις εξελίξεις και τις αλλαγές που είναι ραγδαίες, γεγονός που απαιτεί μεγάλη ευελιξία. Και ο μόνος τρόπος να επιτευχθεί αυτή είναι η σωστή μελέτη και ο σχεδιασμός στις μελλοντικές της ανάγκες. "Δει δη χρημάτων και άνευ αυτών ουδέν" όμως.

Καταλυτικός παράγοντας δυστυχώς για τη μελέτη /σχεδιασμό μιας βιβλιοθήκης είναι τα κονδύλια. Και έχουμε επίγνωση ότι οι βιβλιοθηκάριοι αναγκάζονται να εργάζονται ηρωικά για να αποδώσουν κάτω από αντίξοες συνθήκες λόγω ελλείψεως ικανών κονδυλίων.

Όλα τα πιο πάνω συνιστούν ένα βασικότατο συμπέρασμα. Ο σωστός σχεδιασμός /μελέτη μπορεί να γίνει μόνο από έναν ειδικό, και αυτός πάντα σε άρρηκτη και στενή συνεργασία με τον πλέον ειδικό:

Το βιβλιοθηκάριο, ο οποίος είναι ο μόνος που μπορεί να υποδείξει και να τροφοδοτήσει το μελετητή με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) Τους στόχους της βιβλιοθήκης
- β) Τα προς φιλοξενία περιεχόμενα
- γ) Τις δραστηριότητες, τις κατηγορίες και το πλήθος των χρηστών
- δ) Τη ζωντανή ανάγκη του κτηρίου, δηλαδή:
  - ανάγκη για τυχόν επεκτάσεις και σχεδιασμός για εύκολη/ελαστική προσαρμογή του χώρου στις μελλοντικές ανάγκες και απαιτήσεις
  - ετήσια ανάπτυξη
  - κανονισμός της βιβλιοθήκης
- ε) Την ασφάλεια και προστασία του κτηρίου, των χώρων και των εκθεμάτων
- στ) Την ανάγκη εσωτερικής επικοινωνίας
- ζ) Τη σήμανση
- η) Την παροχή πληροφοριών και ανακοινώσεων

Από τη μεριά του ο μελετητής πρέπει να φροντίσει, ώστε ο σχεδιασμός του να πληροί τα εξής:

1. Λειτουργία και πρακτικότητα
2. Απόλυτη προστασία εργαζομένου και χρήστη
3. Αισθητική
4. Αρμονικό και κατάλληλο φωτισμό

5. Σωστή και ευκολονόητη σήμανση των τμημάτων για άνετη κυκλοφορία/χρήση
6. Πρόβλεψη ελεύθερων σημείων έκτακτης διαφυγής (επαρκή ανοίγματα, κλπ.) για πυρασφάλεια
7. Τη δυνατότερη ηχομόνωση με ηχοαπορροφητικά στοιχεία
8. Κατάλληλα δάπεδα - αντλιοσθητικά υλικά όπου απαιτείται
9. Κλιματισμό
10. Όσο το δυνατόν λιγότερες ειδικές κατασκευές που πιθανόν εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη

Μία σωστά οργανωμένη βιβλιοθήκη είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει τους εξής χώρους που λαμβάνονται υπόψη από το μελετητή για τη σωστή οργάνωση του χώρου:

1. Χώρο πληροφοριών
2. Βεστιάριο εργαζομένων και χωριστά επισκεπτών
3. Γκισέ δανεισμού
4. Γραφεία προσωπικού
5. Αίθουσα συμβουλίου
6. Αποθήκη
7. Χώρο παραλαβής
8. Χώρο συντήρησης
9. Βιβλιοπωλείο
10. Καθιστικό
11. Φύλακα και ηλεκτρονικό σύστημα προστασίας / ελέγχου
12. Χώρους για καθαρίστριες και είδη καθαρισμού
13. Πρώτες βοήθειες/ιατρείο
14. Χώρους προβολών/σεμιναρίων
15. Αίθουσα κινηματογράφου
16. Τμήμα φωτογραφίας
17. Έκθεση
18. Ειδικό τμήμα εγκυκλοπαιδειών
19. Ανοικτές συλλογές
20. Κλειστές συλλογές
21. Αναγνωστήρια ομαδικά/ατομικά

22. Αίθουσα χειριστών Η/Υ
23. Τόμους κανονικούς και μεγάλους
24. Σπάνιες συλλογές
25. Εκθετήρια (Browsers)
26. Βιντεοταινίες, κασέτες, CD, CD ROM, microfilm, microfiche
27. Microfilm, microfiche readers
28. Χάρτες
29. Οπτικοακουστική γωνία
30. Κινητά βιβλιοστάσια για μέγιστη αποθήκευση
31. Φωτοτυπικό και Μηχανογραφικό Κέντρο
32. Καφενείο
33. Χώρο αναψυχής και
34. Χώρο ξεκούρασης προσωπικού, κουζίνα, σαλόνι

Πρέπει εν κατακλείδι να σημειωθεί και μία άλλη πρακτική αξία του σωστού σχεδιασμού/μελέτης πέραν της σωστής λειτουργίας του χώρου. Το γεγονός ότι αυτή εξασφαλίζει πιο εύκολα την έγκριση παροχής οικονομικών πόρων από τις Δημόσιες Αρχές, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ή τους χορηγούς, διότι αποδεικνύει σοβαρότητα και σεβασμό στο χώρο, το αντικείμενο και το χρήστη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εσείς οι βιβλιοθηκάριοι, με τη βοήθεια σας και τις απαραίτητες και πολύτιμες πληροφορίες σας, και εμείς οι μελετητές έχουμε υποχρέωση να συμβάλουμε στη μέγιστη απόδοση των βιβλιοθηκών. Με κοινό γνώμονα την αγάπη για ένα χώρο που φιλοξενεί, διατηρεί και φυλάττει το Εθνικό Πνεύμα, τον πνευματικό κόπο -και γιατί όχι και πόνο- της πατρίδας μας, κληροδότημα ανυπολόγιστης αξίας για τις γενιές που έρχονται.